

Το μοντέλο των 6 καπέλων της σκέψης (6 hats model)

Ο **Edward De Bono** (1933-2021), Μαλτέζος γιατρός, ψυχολόγος, συγγραφέας, εφευρέτης, φιλόσοφος και σύμβουλος πρότεινε την εφαρμογή της τεχνικής λήψης αποφάσεων και επίλυσης προβλημάτων των **6 καπέλων της σκέψης** στο βιβλίο του «**Six Thinking Hats**» (1985). Ο Edward De Bono εισάγει τον όρο «**πλευρική σκέψη**» (η εξέταση, δηλαδή, μιας κατάστασης ή προβλήματος από μια μοναδική ή απροσδόκητη άποψη) και υποστηρίζει πως η σκέψη πρέπει να διδάσκεται ως θέμα στα σχολεία.

Με το μοντέλο των 6 καπέλων της σκέψης επιλύουμε προβλήματα εξετάζοντας όλες τις απόψεις και διερευνώντας όλες τις προοπτικές. Κάθε καπέλο εκφράζει ένα από τα διαφορετικά στάδια από τα οποία περνάει η σκέψη μας όταν αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα. Έτσι, **κάθε καπέλο είναι ένας διαφορετικός τρόπος σκέψης**. Επωφελούμαστε από την χρήση και παρατήρηση των διαφορετικών τρόπων σκέψης για την επίλυση του προβλήματος.

Τα 6 καπέλα της σκέψης είναι:

Το **λευκό καπέλο** είναι το καπέλο των γεγονότων και των πληροφοριών. Ποιες πληροφορίες γνωρίζω; Ποια είναι τα δεδομένα; Τι χρειάζεται να ξέρω ή να μάθω ακόμη; Πως θα συλλέξω τις πληροφορίες που χρειάζομαι; Το λευκό καπέλο είναι ουδέτερο και αντικειμενικό.

Το **κόκκινο καπέλο** είναι το καπέλο των συναισθημάτων, του ενστίκτου και της διαίσθησης. Ποια είναι τα συναισθήματά μου τώρα; Μπορεί να αλλάξουν αργότερα. Δε χρειάζεται να δώσω εξηγήσεις ή να δικαιολογήσω τα συναισθήματά μου.

Το **πράσινο καπέλο** είναι το καπέλο της δημιουργικότητας. Εδώ προτείνονται λύσεις, πιθανότητες, εναλλακτικές ιδέες. Με το πράσινο καπέλο αντιμετωπίζονται τα ζητήματα που θίγονται από το μαύρο καπέλο. Όταν φορούμε το πράσινο καπέλο δεν ασκούμε κριτική στις σκέψεις μας. Αντιθέτως, αφήνουμε την δημιουργική μας σκέψη να μας παρασέρνει...

Το **κίτρινο καπέλο** εκφράζει θετική σκέψη και αισιοδοξία. Ποια είναι τα θετικά σημεία; Πως μια ιδέα μπορεί να μας βοηθήσει; Οι απόψεις μας στηρίζονται σε επιχειρήματα.

Το **μαύρο καπέλο** είναι το καπέλο των επιφυλάξεων. Ποιες είναι οι δυσκολίες, οι αδυναμίες, τα πιθανά προβλήματα, τα ρίσκα, οι κίνδυνοι; Τι μπορεί να μη δουλέψει σωστά; Λογικά επιχειρήματα δίνονται.

Το **μπλε καπέλο** είναι το καπέλο του ελέγχου της διαδικασίας. Είναι το καπέλο της μετά-σκέψης. Τι είδους σκέψη χρειάζεται; Πώς θα οργανώσω την σκέψη μου; Πως θα σχεδιάσω την δράση μου; Ποια είναι τα συμπεράσματά μου; Ελέγχει την ορθή λειτουργία και των 6 καπέλων. Ζητά περιλήψεις, συμπεράσματα και καταλήγει σε αποφάσεις.

Η χρήση των 6 καπέλων της σκέψης στην σχολική τάξη:

Το μοντέλο των 6 καπέλων μπορεί να χρησιμοποιηθεί με διάφορους τρόπους για την δημιουργική επίλυση προβλημάτων στην τάξη.

- Οι μαθητές μπορούν να «φορέσουν» διαφορετικά καπέλα σε ομάδες και να διερευνήσουν ένα θέμα όπως ορίζει το καπέλο τους.
- Όλη η τάξη μπορεί να φορέσει συγκεκριμένο καπέλο και να δει υπό το πρίσμα αυτό ένα ζήτημα.
- Μαθητές μπορούν να φορέσουν ένα καπέλο και οι συμμαθητές τους μπορούν να προσπαθήσουν να μαντέψουν ποιο καπέλο φορούν.
- Η ίδια ομάδα μπορεί να αλλάξει καπέλο ώστε να δει ένα ζήτημα πιο σφαιρικά.
- Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν ένα δικό τους καινούριο καπέλο.

Τα πλεονεκτήματα:

- Συνεργατική μέθοδος
- Ενθαρρύνει τον διάλογο, την επικοινωνία και την χρήση κριτικής σκέψης από τους μαθητές.
- Προάγει την δημιουργικότητα.

Το μοντέλο των 6 καπέλων στην πράξη:

Σε τάξη της Α΄ Λυκείου του 3^{ου} ΓΕΛ Άνω Λιοσίων στο μάθημα της Αγγλικής Γλώσσας και για την ενίσχυση και συμπλήρωση της διδασκαλίας σχετικής ενότητας του σχολικού εγχειρίδιου τέθηκε το εξής ζήτημα:

ΘΕΜΑ: 100 πρόσφυγες θα εγκατασταθούν στην περιοχή σας

Οι μαθητές με τη βοήθεια του μοντέλου των 6 καπέλων εργάστηκαν συνεργατικά, εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους και ανακατεύθυναν τις σκέψεις τους, ώστε να εξετάσουν το θέμα που τους δόθηκε.

Αρχικά, έγινε παρουσίαση από τον εκπαιδευτικό του μοντέλου των 6 καπέλων της σκέψης. Οι μαθητές επέλεξαν το καπέλο που χρησιμοποιούν πρωταρχικά όταν καλούνται να επιλύσουν ένα πρόβλημα. Σύμφωνα με την επιλογή του καπέλου που συνήθως «φοράνε», χωρίστηκαν σε ομάδες 2-4 ατόμων.

Στις ομάδες αυτές επεξεργάστηκαν το θέμα τους από την οπτική γωνία του καπέλου τους και ετοίμασαν μια αφίσα, την οποία και παρουσίασαν στους συμμαθητές τους.

Σε μια σύντομη αποτίμηση αυτής της δράσης, οι μαθητές εξέφρασαν ικανοποίηση από την χρήση της μεθόδου αυτής και ιδιαίτερα για την συνεργασία με τους συμμαθητές τους και την ευκαιρία που είχαν να παρουσιάσουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους στην ολομέλεια.

